

Kulttuuri 2020

Kulttuurityövoima Suomessa

Kulttuuriammateissa ja -toimialoilla työskentelevien lukumäärä väheni vuonna 2020 edellisvuodesta

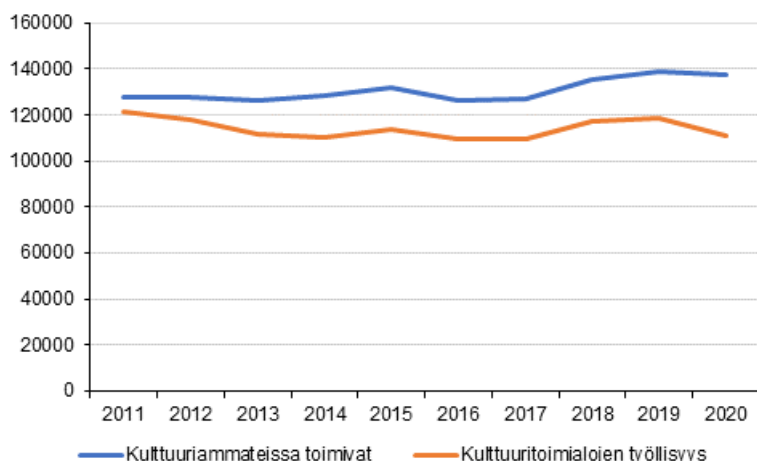
Työllisyyskehitys oli vuonna 2020 koronapandemian johdosta huono kulttuurialoilla. Vuodesta 2017 jatkuneen myönteisen kehityksen jälkeen erityisesti kulttuuritoimialojen työllisyys heikkeni. Kulttuuritoimialojen työllisyys oli työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2020 noin 111 000 (95 %:n luottamusväli +/- 3 300). Pudotusta edellisvuodesta oli noin 5,6 prosenttia (Kuvio 1). Kulttuuriammateissa kulttuuritoimialoilla päätyössä toimivien työllisyys heikkeni vähemmän, noin 2,6 prosenttia, kuin muissa ammateissa kulttuuritoimialoilla toimivien, joiden työllisyys väheni noin 13 prosenttia.

Kulttuuriammateissa toimivien työllisten lukumäärän kehitys on tasaisempi kuin kulttuuritoimialojen. Kulttuuriammateissa toimii myös niin ammatinharjoittajia, freelancereita kuin apurahoilla työskenteleviäkin.

Kulttuuripoliittisen tutkimuskeskuksen Cuporen julkaiseman kyselytutkimuksen Taiteen ja kulttuurin barometri (Ruusuvirta ym. 2021) tulosten mukaan kolme neljästä kyselyyn vastanneesta taiteilijasta totesi koronavirustilanteen vaikuttaneen taiteelliseen työskentelyynsä. Viidenneksen mukaan pandemialla ei ole ollut vaikutuksia työskentelyyn ja neljä prosenttia ei osannut sanoa, onko pandemialla ollut vaikutuksia.

Taiteenaloittain tarkasteltuna keskimääräistä useammin koronavirustilanteella on ollut vaikutusta esittävien taiteiden ja musiikin alalla. Näiden alojen taiteilijoista valtaosa (91 % ja 90 %) ilmoitti koronatilanteella olleen vaikutusta taiteelliseen työskentelyyn. Myös taiteen moninaisuuden (85 %) ja audiovisuaalisten taiteiden (82 %) edustajat olivat kokeneet keskimääräistä useammin koronatilanteen vaikuttaneen taiteelliseen työskentelyynsä. Harvimminkin vaikutuksia olivat kyselyn perusteella kokeneet kirjallisuuden (63 %), visuaalisten taiteiden (71 %) sekä arkkitehtuurin ja muotoilun (71 %) edustajat.

Kuvio 1. Kulttuuritoimialoilla ja –ammateissa päätyössä toimivien työllisyys 2011 – 2020

Lähde Tilastokeskus: Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen määritelmän mukaan työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetta vastaan tai voittoa saadakseen. Myös tutkimusviikolla työstä tilapäisesti pois ollut palkansaaja lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle kolme kuukautta. Yrittäjä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskentelevä lasketaan työlliseksi riippumatta poissaolon pituudesta tai syystä.

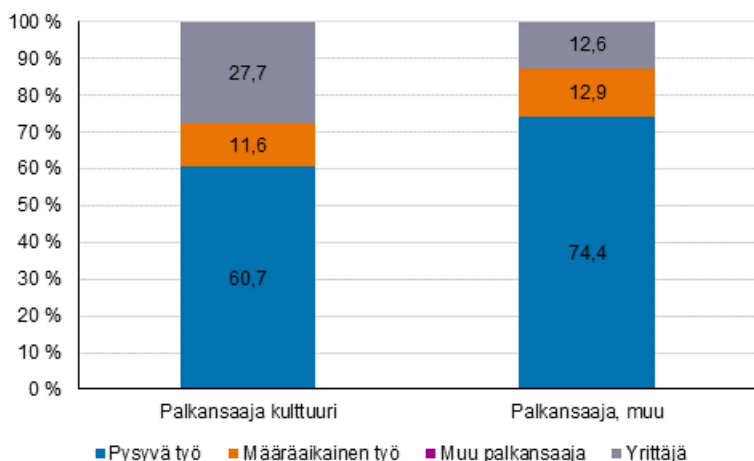
Päätyö on työllisen ainoa tai pääasiallinen ansiotyö. Jos työpaikkoja on useita, päätyö on yleensä se, johon käytetään eniten aikaa tai josta ansiotulot ovat suurimmat. Pää- ja sivutyön määrittely perustuu vastaajan omaan ilmoitukseen.

Yrittäjänä toimiminen ja osa-aikatyö on yleistä kulttuuriammattilaisilla

Kulttuuriammateissa toimivista huomattavan suuri osuus työskenteli yrittäjinä vuonna 2020. Palkansaajina työskenteli 72 prosenttia ja yrittäjinä 28 prosenttia, kun muissa ammateissa osuudet olivat noin 87 ja 13 prosenttia (Kuvio 2).

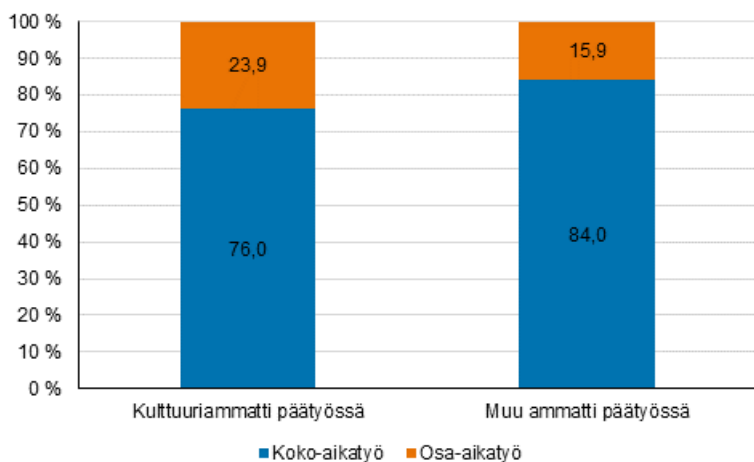
Pysyvä työsuhde kulttuuriammateissa toimivilla on vain 61 prosentilla, kun vastaava osuus muissa ammateissa toimivilla on 74. Ero selittyy pääosin yrittäjien suurella osuudella. Määräaikaisena toimi lähes 12 prosenttia kulttuuriammateissa toimivista ja loput lähes 28 prosenttia yrittäjinä. Muissa ammateissa toimivilla määräaikaisia oli lähes 13 prosenttia, mutta yrittäjiä vain vajaat 13 prosenttia.

Kuvio 2. Työsuhteen pysyvyys kulttuuri- ja muissa ammateissa päätyössä toimivilla vuonna 2020 %

Osa-aikatyö oli kulttuuriammateissa huomattavasti yleisempää kuin muissa ammateissa. Se oli vuonna 2020 noin 24 prosentilla kulttuuriammateissa toimivista, kun muissa ammateissa osa-aikatyötä teki vain noin 16 prosenttia.

Kuvio 3. koko- ja osa-aikaisten osuus kulttuuri- ja muissa ammateissa vuonna 2020, %

Kulttuuriammateissa toimivien työ on usein projektiluonteista pätkätyötä ja myös useat samanaikaiset työpaikat ovat tavanomaisia. Useampi kuin yksi työpaikka oli kulttuuriammateissa toimivista noin 10 prosentilla ja muissa ammateissa toimivista noin kuudella prosentilla vuonna 2020.

Keskimääräinen viikkotyöaika on kulttuuriammateissapäätyössä toimivilla lyhyempi kuin muissa ammateissa toimivilla. Se oli kulttuuriammateissa toimivilla noin 32 tuntia ja muissa ammateissa toimivilla yli 35 tuntia vuonna 2020.

Sekä kulttuuriammateissa, että -toimialoilla oli vuonna 2018 miehiä ja naisia kokonaistasolla lähes yhtä paljon. Kulttuuriammateissa naisia oli lähes 54 prosenttia (https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_klt_klt/statfin_klt_pxt_11yl.px/).

Miesvaltaisia ammatteja ovat mm. myynti- ja markkinointijohtajat (miehiä 73 prosenttia vuonna 2018), lähetykset- ja audiovisuaalitekniikot (82 prosenttia), painajat (78 prosenttia).

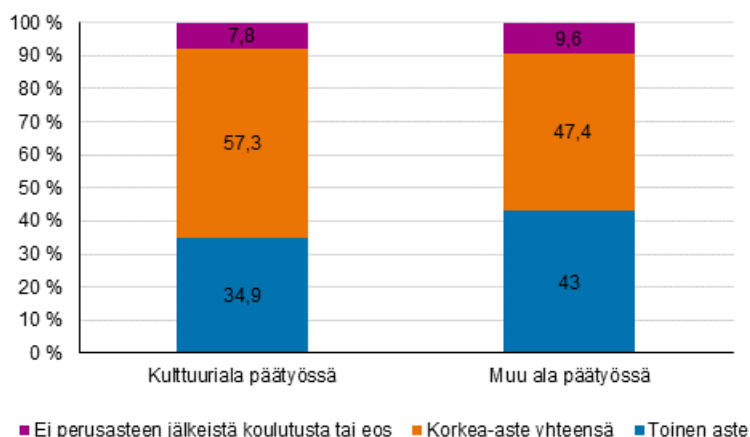
Naisvaltaisia ammatteja ovat mm. arkiston- (70 prosenttia) ja kirjastotoimijat (80 prosenttia), kirjastotyöntekijät (77 prosenttia) ja museoalan erityisasiantuntijat (77 prosenttia), sisustussuunnittelijat (85 prosenttia) sekä tanssitaiteilijat ja koreografit (71 prosenttia) (https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__klt__klt/statfin_klt_pxt_11yl.px/).

Kulttuurialan ammattilaiset ovat korkeasti koulutettuja

Kulttuuriammattilaiset ovat korkeasti koulutettuja. Korkea-asteen koulutus oli kulttuuriammateissa toimivista noin 57 prosentilla, kun osuus muissa ammateissa oli noin 47 prosentilla. Toisen asteen koulutus oli noin 35 prosentilla kulttuuriammattien työllisistä ja lähes 47 prosentilla muissa ammateissa toimivilla. Perusasteen jälkeistä koulutusta ei ollut lähes kahdeksalla prosentilla kulttuuriammateissa toimivista (Kuvio 4).

Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta ja työssäkäyntitilastosta.

Kuvio 4. Kulttuuri- ja muissa ammateissa päätyössä toimivien koulutusastejakauma 2020 %

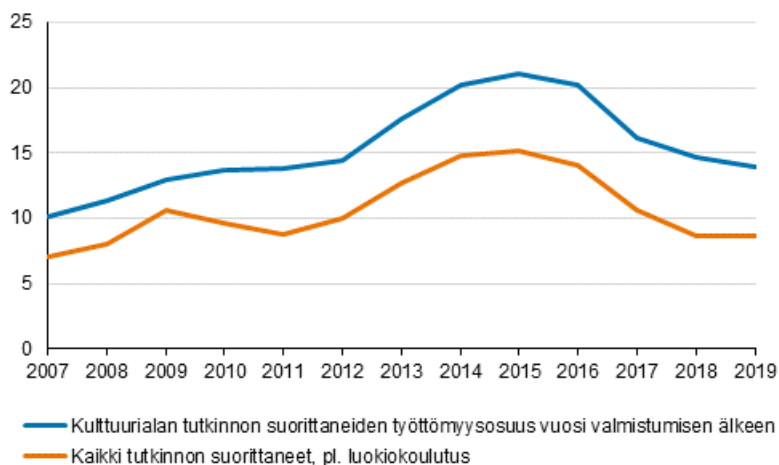

Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden työttömyysaste vuosi valmistumisen jälkeen

Tilastokeskus on uudistanut kulttuurialan koulutuksen tilastointia. Luokittelu perustuu kansallisesta koulutusluokituksesta 2016 (<https://stat.fi/fi/luokitukset/koulutus/>) valittuun kokonaisuuteen. Aiemmin kulttuuritilastojen taulukoissa käytettiin opetushallinnon koulutuslaluokitusta (ks. tarkemmin [Kulttuurialan koulutus](#)).

Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden työttömyysaste vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen on pitkään ollut korkeampi kuin kaikkien koulutusalojen keskimääräinen työttömyysaste. Vuonna 2019 työttömänä vuosi valmistumisen jälkeen oli kulttuurialalta valmistuneista 13,9 prosenttia, kun kaikilta muilta aloilta pois lukien lukiokoulutus, työttömiä oli 8,7 prosenttia (Kulttuuritilaston tietokantataulukko http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__klt__klt/statfin_klt_pxt_123w.px/).

Kuvio 5. Kulttuurialalta ja kaikilta koulutusaloilta pl. lukiokoulutus valmistuneiden työttömyysaste vuosi valmistumisen jälkeen 2007-2019 (%)

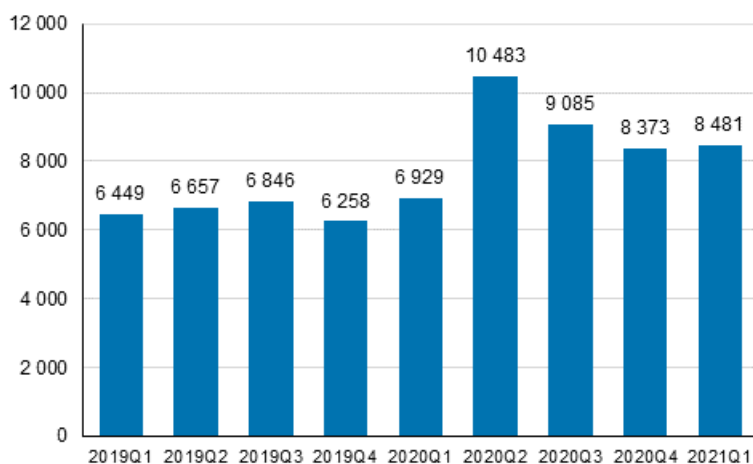
Lähde: Tilastokeskus, Koulutustilasto

Taidealan ammattien työttömät työnhakijat

Vuonna 2020 taidealan ammattien työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 8 717, noin 2 670 enemmän kuin edellisvuonna. Kuvataiteilijoita oli yli 34 prosenttia kaikista työttömistä taidealan ammattien työnhakijoista. Vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen keskiarvo taidealojen työttömistä työnhakijoista oli 8 481, näistä 625 oli lomautettuina. Graafisten suunnittelijoiden ja muusikoiden osuudet työttömistä työnhakijoista ylittivät 16 prosenttia ([Kulttuuritilaston taulukkopalvelu, Taulukko 11.7](#)).

Tiedot ilmenevät työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoista.

Kuvio 6. Taideammattien työttömät työnhakijat neljännesvuosittain 2019Q1– 2021Q1

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Kulttuurialan ammattiryhmien ansiot

Yksityisen sektorin kokoaikaisia kuukausipalkkaisia oli Palkkarakennetilaston mukaan 743 122 vuonna 2019. Kulttuurialan ammateissa yksityisen sektorin palkansaajia oli yli 28 000, lähes neljä prosenttia.

Yli 6 700 euron ansioille ylsivät mainos- ja tiedotusjohtajat. Miehet ansaitsivat keskimäärin runsaat 7 113 ja naiset 6 410 euroa. Heikoimmat ansiot yksityisellä sektorilla, noin 2 173 euroa oli tekstiili-, nahka- yms. käsityötuotteiden tekijöillä ([Kulttuuritilaston taulukkopalvelu, Taulukko 11.9](#)).

Kuntasektorilla työskenteli vuonna 2020 356 811 henkilöä, joista lähes 5 300 toimi kulttuurialan ammateissa. Kuntasektorilla keskimääräinen säännöllinen kuukausiansio oli noin 3 250 euroa. Kulttuurialan ammateissa se oli keskimäärin noin 2 920 euroa. Eniten ansaitsivat teatterinjohtajat, keskimäärin noin 5 560 euroa. Myös kaupunginarkkitehdit pääsivät lähes 5 200 euron ansioihin. Kahden tuhannen euron ansioille jäivät museopulaiset, jotka ansaitsivat keskimäärin 2 024 euroa ([Kulttuuritilaston taulukkopalvelu, Taulukko 11.8](#)).

Lähteet:

Tilastolähteet:

Tilastokeskus: Työvoimatutkimus

Tilastokeskus: Työssäkäyntitilasto

Tilastokeskus: Koulutustilasto

Työ ja elinkeinoministeriö: Työttömät työhakijat ja lomautetut

Muut lähteet:

Ruusuvirta, Lahtinen, Rensujeff, Kurlin Niiniaho (2021). Taiteen ja kulttuurin barometri 2020, Cuporen verkkojulkaisuja 67, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.

Sisällys

Laatuseloste: Kulttuuritilasto 2020, kulttuurityövoima Suomessa.....	8
--	---

Laatuseloste: Kulttuuritilasto 2020, kulttuurityövoima Suomessa

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1. Työvoimatutkimus ja sen käyttötarkoitus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä ja tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta. Työvoimatutkimuksen yhteydessä tehdään myös ns. "ad hoc moduli", jonka aihe vaihtelee vuosittain.

Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja. Tiedot ovat käytettävissä noin 3–4 viikon kuluttua viiteajankohdasta. Perusaineisto on salassa pidettävää.

1.2. Työvoimatutkimuksen käsitteet

Kulttuurityövoimajulkaisussa tarkastellaan kulttuuritoimialojen ja ammattien työllisyyttä ja sen kehitystä. Toimialaluokitus on vuoden 2008 ja ammattiluokitus vuoden 2010 luokitus. Ohessa kulttuurityövoimajulkaisussa käytettyjen käsitteiden määritelmät.

Ammatti: Ammattitieto perustuu työvoimatutkimuksessa haastateltavan omaan ilmoitukseen. Työllisen ammatti määritellään päätyön ammatin mukaan. Työttömän ammatti määräytyy työttömyyttä edeltäneen tilanteen mukaan. Työvoimatutkimuksessa ammatti luokitellaan Tilastokeskuksessa käytössä olevien ammattiluokitusten mukaan.

Päätyö: Työllisten pää- ja sivutyölle määritellään toimiala työnantajan toimipaikan tai oman yrityksen toimialan mukaan. Toimialan määrittelyssä käytetään Tilastokeskuksen toimialaluokitusta.

Toimiala: Työllisten pää- ja sivutyölle määritellään toimiala työnantajan toimipaikan tai oman yrityksen toimialan mukaan. Toimialan määrittelyssä käytetään Tilastokeskuksen toimialaluokitusta.

Työllinen: Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle 3 kuukautta. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskenteleviä.

1.3. Työssäkäyntitilasto ja sen käyttötarkoitus

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinokauden, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Alueluokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta.

Ammatti: Ammatilla tarkoitetaan sitä toimintaa tai työtä, jota henkilö tekee tuloa saadakseen. Työssäkäyntitilastossa käytetään vuoden 2010 ammattiluokitusta. Ammattiluokitukset perustuvat kansainväliseen, ISCO 88 -ammattiluokitukseen (International Standard Classification of Occupations), joka on kehitetty EU:n tarpeisiin. Ammattiluokitus on hierarkkinen ja sen tarkin taso on viisinumeroinen.

Koulutus: Tässä koulutuksella tarkoitetaan tutkintoon johtavaa koulutusta. Tutkintoon johtavalla (tutkintotavoitteisella) koulutuksella tarkoitetaan peruskoulun koko oppimäärään (peruskoulun päättötodistukseen), lukiokoulutuksen koko oppimäärään (ylioppilastutkintoon), International Baccalaureate-tutkintoon, Reifeprüfung-tutkintoon, European Baccalaureate-tutkintoon, gymnasieexamen-tutkintoon, ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tai yliopistokoulutuksen tutkintoon johtavaa koulutusta. Tutkintoon johtavaa koulutusta luokitellaan koulutusluokituksella. Mikäli henkilö on suorittanut tutkinnon ulkomailla eikä sitä ole ilmoitettu koulutusrekisteriin, ei henkilön tutkinto näy työssäkäyntitilastossa.

Koulutusaste: Suoritetun tutkinnon perusteella luokitellaan tutkinnot koulutusasteen mukaisesti (Kansallinen koulutusluokitus 2016).

Koulutusasteet ovat toinen aste (sisältää erikoisammattikoulutusasteen), alin korkea-aste, alempi ja ylempi korkeakouluaste ja tutkijakoulutus.

Työnantajasektori: Työpaikan yrityksen työnantajasektori. Sektorit ovat yksityinen, valtio, kunta, valtioenemmistöinen osakeyhtiö, yrittäjä sekä tuntematon.

1.4 Kulttuuritilaston toimiala- ja ammattikoodit.

Kulttuuritoimialat vuoden 2008 toimialaluokituksen mukaan

Toimiala	Koodi
Sanomalehtien painaminen	18 110
Muu painaminen	18 120
Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut	18 130
Sidonta ja siihen liittyvät palvelut	18 140
Viihde-elektroniikan valmistus	26 400
Soitinten valmistus	3 220
Pelien ja leikkikalujen valmistus	3 240
Viihde-elektroniikan tukkukauppa	46 432
Valokuvausvälineiden ja tarvikkeiden tukkukauppa	46 433
Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa	46 491
Kirjatukkukauppa	46 492
Lelujen ja pelien tukkukauppa	46 496
Viihde-elektroniikan vähittäiskauppa	4 743
Valokuvausalan vähittäiskauppa	47 782
Soittimien ja musiikkitarvikkeiden tukkukauppa	47 593
Kirjojen vähittäiskauppa	47 610
Paperi- ja toimistotarvikkeiden vähittäiskauppa	47 621
Pelien ja leikkikalujen vähittäiskauppa	4 765
Taideliikkeet	47 781
Antikkiliikkeet	47 791
Antikvariaattikauppa	47 792
Kirjojen, musiikki- ja video-tallenteiden postimyynti ja verkkokauppa	47 911
Kirjojen kustantaminen	58 141
Sanomalehtien kustantaminen	58 130
Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen	58 141
Aikakauslehtien kustantaminen	58 142
Tietokonepelien kustantaminen	58 210
Elokuvien tuotanto	59 110
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien jälkituotanto	59 120
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys	59 130
Elokuvien esittäminen	59 140
Äänitysstudiot, äänitteiden ja musiikin kustantaminen	59 200
Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	60 100
Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	60 201
Maksulliset tv-kanavat	60 202
Uutistoimistot	63 910
Arkkitehtipalvelut	71 110
Mainostoimistot	73 111
Suora- ja ulkomainonta	73 112
Muu mainospalvelu	73 119
Mainostilan vuokraus ja myynti	73 120
Graafinen muotoilu	74 101
Sisustussuunnittelu	74 102
Teollinen muotoilu	74 109
Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta	74 201
Valokuvien kehittäminen	74 202
Kääntäminen ja tulkkaus	74 300
Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut	74 901

Toimiala	Koodi
Messujen ja kongressien järjestäminen	82 300
Esittävät taiteet	90 010
Esittäviä taiteita palveleva toiminta	90 020
Taiteellinen luominen	90 030
Taidelaitosten toiminta	90 040
Kirjastojen ja arkistojen toiminta	91 010
Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	92 000
Huvi- ja teemapuistojen toiminta	93 210
Muulla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta	93 299

Kulttuuriammatit vuoden 2010 ammattiluokituksen mukaan

Ammatti	Koodi
Mainos- ja tiedotusjohtajat	1 222
Talonrakennuksen arkkitehdit	2 161
Maisema-arkkitehdit	2 162
Tuote- ja vaatesuunnittelijat	2 163
Yhdyskunta- ja liikennesuunnittelijat	2 164
Graafiset ja multim mediasuunnittelijat	2 166
Muut musiikin opettajat	2 354
Muut taideaineiden opettajat	2 355
Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat	2 431
Tiedottajat	2 432
Arkistonhoitajat	26 211
Museoalan erityisasiantuntijat	26 212
Kirjastonhoitajat, informatikot ym.	2 622
Kirjailijat ym.	2 641
Toimittajat	2 642
Toimituspäälliköt ja -sihteerit, ohjelmapäälliköt	26 421
Lehtien yms. toimittajat	26 422
Radio- ja tv-toimittajat	26 423
Kääntäjät, tulkit ja muut kielitieteilijät	2 643
Taiteilijat	265
Muut liike-elämän asiantuntijat	3 339
Valokuvaajat	3 431
Sisustussuunnittelijat ym.	3 432
Gallerioiden, museoiden ja kirjastojen tekniset työntekijät	3 433
Muut taide- ja kulttuurialan asiantuntijat	3 435
Matkatoimistovirkailijat	4 221
Kirjastotyöntekijät	4 411
Arkistotyöntekijät	4 415
Matkaoppaat	5 113
Käsityötuotteiden valmistajat ja hienomekaanikot	731

2. Tilaston menetelmäkuvaus

2.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15-74-vuotiaan väestön työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista ja työajoista sekä työvoiman ulkopuolisen väestön toiminnasta ja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja.

Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilta, ja kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä. Samaa vastaajaa haastatellaan kaikkiaan viisi kertaa. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15-74-vuotiaan väestön toiminnasta.

Peruste: Tilastolaki 280/2004. Tietojen antaminen työvoimatutkimukseen on vapaaehtoista. Tilastolaki velvoittaa Tilastokeskuksen käsittelemään annetut tiedot luottamuksellisina.

Työvoimatutkimuksen tietosisältöä ja tiedonkeruumallia on uudistettu vuoden 2008 alusta työvoimatutkimusta säätelevän EU-asetuksen mukaiseksi. Tässä yhteydessä tietosisältö laajeni ja joidenkin käsitteiden määritelmät tarkentuivat.

Tiedot tuotetaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tiedot ovat käytettävissä noin 3–4 viikon kuluttua viiteajankohdasta. Aineistosta toimitetaan myös EU:lle neljännesvuosittain asetuksen mukainen tiedosto, josta EU laatii jäsenmaita koskevia vertailukelpoisia tilastoja.

2.2. Työssäkäyntitilasto

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinajakauma, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Alueluokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto perustuu noin 40 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Tärkeimmät tietolähteet ovat: Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä, verohallinnon rekisterit, Eläketurvakeskuksen, Valtiokonttorin ja Kuntien eläkevakuutuksen työsuhteaineistot, Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen rekisterit eläkkeensaajista, työministeriön työnhakijarekisteri, Tilastokeskuksen tutkintorekisteri, Tilastokeskuksen opiskelijarekisteri, Pääesikunnan varusmiesrekisteri. Lisäksi tehdään lomaketiedusteluja monitoimipaikkaisille yrityksille ja kuntien jäsenyhteisöille.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta. Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta.

Tietoja on tuotettu vuodesta 1987 lähtien. Vuosittaiset työssäkäyntitilastot on yhdistetty pitkittäistiedostoksi, joka kattaa vuodet 1987 - 2001. Tässä tiedostossa ovat mukana kaikki henkilöt, jotka ovat asuneet maassa ainakin yhtenä tilastoajankohtana.

2.3. Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen koulutuksen jälkeen

Tilastossa kuvataan tutkinnon suorittaneiden sijoittumista jatko-opintoihin ja työhön tietyn ajan kuluttua valmistumisesta. Vastavalmistuneita seurataan valmistumista seuraavan vuoden lopun tilanteessa. Tietoja käytetään mm. koulutuksen suunnittelussa, tutkimuksessa ja arvioinnissa.

Tutkinnon suorittaneet ovat tilastovuoden loppuun mennessä ammatillisen tutkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotutkinnon suorittaneita. Tutkinnon suorittaneisiin luetaan myös Puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa sekä ulkomailla tutkinnon suorittaneet. Tilastoihin henkilöille on valittu yksi tutkinto: koulutusasteeltaan korkein tai saman asteisista viimeksi suoritettu tutkinto. Toisen asteen koulutuksista on valittu viimeksi suoritettu ammatillinen tutkinto.

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Työllisiksi luetaan henkilöt, joilla oli voimassa oleva työsuhde vuoden viimeisellä viikolla. Myös alle kuukauden kestäneet työsuhteet on laskettu mukaan. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. Vuodesta 2005 lähtien 15–17-vuotiaiden nuorten työssäkäyntiä ei ole voitu rekisteritietojen perusteella tilastoida, koska nämä ikäryhmät eivät enää ole kuuluneet työeläkevakuutuksen piiriin. Työttömiksi luetaan henkilöt, jotka olivat työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisterin mukaan työttömänä vuoden viimeisenä työpäivänä. Työttömien päättely on tehty ennen työllisten päättelyä ja työllisten päättely ennen opiskelijoiden päättelyä. Näin ollen työn ohessa opiskelevat sisältyvät ensisijaisesti työllisiin. Opiskelijoihin kuuluvat tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulukoulutuksen ja yliopistokoulutuksen opiskelijat. Opiskelijoihin on laskettu lisäksi henkilöt, jotka ovat saaneet Kansaneläkelaitoksen opintotukirekisterin mukaan opintotukea syyslukukaudella tai ovat olleet työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisterin mukaan työvoimakoulutuksessa vuoden viimeisellä viikolla. Ryhmään muut kuuluvat pääasiassa varusmies- ja siviilipalveluksessa olleet sekä eläkeläiset ja kotitaloustyötä tehneet.

Tilasto perustuu Tilastokeskuksen tutkintorekisterin ja ennakkollisen tai lopullisen työssäkäyntitilaston tietoihin. Tutkintorekisterin tiedot on tuotettu pääosin keräämällä tutkintotiedot koulutuksen järjestäjiltä. Työssäkäyntitilaston tiedot on tuotettu käyttämällä hyväksi olemassa olevia hallinnollisia mm. työeläke- ja veroviranomaisten rekisteriaineistoja. Tämän tilaston laatimista varten ei ole suoritettu erillistä tiedonkeruuta.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

3.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen lukujen luotettavuuteen vaikuttavat vastauskato (ks. edellä), mittausvirheet sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu.

Mittausvirheitä syntyy muun muassa siitä, että kysymykset voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoilla, vastaaja ei muista tai ei halua kertoa joitain tietoja tai vastausten kirjaamisessa tapahtuu virheitä. Mittausvirheitä pyritään vähentämään kehittämällä ja testaamalla haastattelukysymyksiä, haastatteluohjeita, käyttöliittymää sekä kouluttamalla haastattelijoita.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeaisivat jonkin verran toisistaan. Arvioitaessa karkeasti otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun suuruutta erilaisissa tilanteissa on pääperiaatteena, että lukuihin sisältyy sitä vähemmän otannasta aiheutuvaa epävarmuutta, 1) mitä suuremman otoksen pohjalta luvut on laskettu ja 2) mitä suurempaa väestöryhmää luvut kuvaavat. Esimerkiksi neljännesvuotta koskevat luvut ovat tarkempia kuin samaa asiaa koskevat kuukausiluvut, koska neljännesvuositiedot on saatu haastattelemalla kolminkertainen määrä henkilöitä verrattuna kuukausitietoihin. Koko vuotta koskevat luvut ovat kaikkein tarkimpia. Jälkimmäinen periaate tarkoittaa sitä, että samankokoisella otoksella saadut työllisten ja työttömien lukumääriä koskevat luvut eli estimaatit ovat sitä tarkempia, mitä suurempaa osaryhmää ne koskevat. Tarkasteltavan osaryhmän pienenytessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Tämän vuoksi esimerkiksi työttömien lukumäärät eri ikäryhmissä tai eri alueilla eivät ole yhtä luotettavia kuin kaikkien työttömien lukumäärä.

Otannasta aiheutuvaa epätarkkuutta arvioidaan estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat sekä otoksen koko että tarkastelun kohteena olevan ominaisuuden vaihtelu eli muuttujan varianssi. Keskivirheen avulla voidaan laskea estimaatin luottamusväli, jolla haettu perusjoukon arvo sijaitsee tietyllä todennäköisyydellä. Työvoimatutkimuksessa käytetty 95 prosentin luottamusväli on väli, jolla kiinnostuksen kohteena olevan ominaisuuden todellinen arvo sijaitsee 95 prosentin todennäköisyydellä. Esimerkiksi tammikuun 2011 työttömien määrän 95 prosentin luottamusväli on $215\ 000 \pm 17\ 000$ eli 198 000–232 000. Estimaattiin lisättävä ja siitä vähennettävä osa, tässä 17 000, saadaan kertomalla estimaatin keskivirhe, tässä 8 500 henkeä, 95 prosentin luottamusvälin kertoimella 1,96.

Esimerkiksi jos vuositasolla työllisiä on 50 000, on vuosiestimaatin suhteellinen keskivirhe 2,6 prosenttia eli 1300 henkeä. Vastaavasti jos vuositasolla työllisiä on 10 000, on vuosiestimaatin suhteellinen keskivirhe 4 prosenttia ja keskivirhe 400.

3.2. Työssäkäyntitilasto

Vuoden 1980 väestölaskennassa tehtiin vertailututkimus 20 kunnan osalta ja vuoden 1985 väestölaskennan yhteydessä kaikkien kuntien osalta. Tutkimuksessa verrattiin rekisteripohjaisesti määriteltyä tietoa väestön pääasiallisesta toiminnasta ja ammattiasemasta lomakkeella kerättyyn tietoon. Erot rekisteripohjaisesti ja lomakepohjaisesti tuotettujen tietojen osalta todettiin niin pieniksi, että päätös rekisteripohjaiseen tilastotuotantoon siirtymisestä voitiin tehdä.

Ensimmäisen kokonaan rekisteripohjaisen väestölaskennan yhteydessä vuonna 1990 tehtiin laaja luotettavuustutkimus. Näitä rekisteritilastoja verrattiin otospohjaisen lomaketiedustelun antamiin tietoihin. Otos käsitti noin 2 prosenttia rakennuksista, asunnoista ja henkilöistä. Luotettavuustutkimus osoitti, kuinka suurella osalla lomaketieto ja rekisteritieto poikkesivat toisistaan, mutta ei lopulta sitä kumpi tieto on oikea. Esim. usean työn tekijä ilmoittaa lomaketiedustelussa pääasialliseksi työkseen eri toimen kuin mihin rekisteripäättelyssä päädytään. Työssäkäyvä opiskelija tulee määriteltyksi rekisteritiedoilla väistämättä työlliseksi, vaikka hän itse jättäisi työnsä kertomatta. Tutkimukset ovat osoittaneet, ettei rekisteripohjaisten ja lomakepohjaisten tietojen ero ole suurempi kuin kahden lomakepohjaisen tiedon välinen ero. Vertailututkimuksia on julkaistu Tilastokeskuksen sarjoissa.

Tärkeimmäksi vuosittaisen rekisteripohjaisen työssäkäyntitilaston laadunvalvontamenetelmäksi on kehittynyt vuosittainen laadunvalvonta, joka perustuu työvoimatutkimuksen käyttöön vertailuaineistona. Myös vuoden 1995 ja 2000 väestölaskennan luotettavuustutkimus perustui työvoimatutkimuksen käyttöön vertailutietona.

Työvoimatutkimuksen käyttö vertailuaineistona toimii kahdella tasolla. Toisaalta seurataan näiden kahden menetelmän tuottamien tulosten tasoa ja toisaalta seurataan, miten hyvin yksikkötasolla menetelmät tuottavat samalla tavoin luokiteltua tietoa. Yksikkötason vertailu tehdään ristiintaulukoimalla työvoimatutkimuksen otosaineiston henkilöiden saman ajankohdan rekisteripohjaiset ja haastatteluun perustuvat tiedot pääasiallisesta toiminnasta ja toimialasta keskenään. Vertailuja on tehty vuodesta 1987 lähtien, jolloin poikkeamat analysoitiin varsin tarkkaan.

Usein poikkeamat ovat selitettävissä rekisterijärjestelmän ja haastattelumenetelmän eroilla eikä aina voida yksikäsitteisesti sanoa, kumpi menetelmä tuottaa oikean tuloksen eli välttämättä haastattelemallakaan saatu tieto ei ole absoluuttisen oikea. Usein todellisuudessa on niin, että henkilö itse tai haastattelija joutuu tekemään saman päätöksen ristiriitaisen informaation tilanteessa, johon rekisterimenetelmässä on laadittu yksikäsitteinen sääntö. Rekisterimenetelmän etuna on tällöin sen loogisuus, kone tekee ratkaisun aina samalla tavalla, kun taas saman informaation omaavat kaksi henkilöä voivat päätyä eri lopputulokseen.

Koulutustason tiedossa on otettava huomioon, että mikäli henkilö on suorittanut tutkinnon toisessa maassa eikä sitä ole ilmoitettu tutkintosrekisteriin, ei koulutustasoa tiedetä.

3.3. Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen koulutuksen jälkeen

Tietojen käsittelyprosessin aikana koulutustilaston perustana olevien opiskelija- ja työssäkäyntitietojen korkea laatu varmistetaan useiden erilaisten tilastollisten tarkistusohjelmien avulla sekä vertailuilla aiempiin vastaaviin tilastoihin ja muihin tietolähteisiin.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

4.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen tulokset julkaistaan Suomen virallisen tilaston Työmarkkinat -sarjassa. Keskeisimmät kuukausi- ja neljännesvuosi- ja vuositulokset julkistetaan määräpäivinä Internetissä työvoimatutkimuksen kotisivulla <http://tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus>. Kotisivun linkeistä löytyvät muun muassa tilaston kuvaus, käsitteet ja määritelmät sekä työvoimatutkimuksen maksuttomat tilastotietokantataulukot (StatFin). Tietoja on saatavissa internetin kautta myös Tilastokeskuksen maksullisesta aikasarjatietokannasta (ASTIKA). Eurostat julkaisee työvoimatutkimuksen neljännesvuosi- ja vuositietoja omilla internet-sivuillaan.

Työvoimatutkimuksen tuloksia julkaistaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Neljännesvuosi- ja vuositulokset ovat kuukausitulosten keskiarvoja eli ne kuvaavat tilannetta ko. tutkimusjakson ”keskimääräisellä” viikolla. Työpanosta koskevat tiedot ovat jaksojen tulosten summia. Julkaistavat tiedot ovat lopullisia. Ainoastaan kausitasoitus muuttaa hieman viimeisimpiä kausitasoitettuja kuukausituloksia.

Kuukausitiedot julkaistaan noin kolmen viikon kuluttua tutkimuskuukauden päättymisestä. Neljännesvuositiedot julkaistaan samanaikaisesti kunkin vuosineljänneksen viimeisen kuukauden tietojen kanssa. Neljännesvuositiedot ovat tilastollisesti kuukausitietoja luotettavampia ja sisältävät yksityiskohtaisempia tietoja, muun muassa työllisyys- ja työpanostiedot toimialoittain sekä tarkempia alueittaisia tietoja.

4.2. Työssäkäyntitilasto

Työssäkäyntitilasto tehdään vuosittain. Työssäkäyntitilaston henkilöperusjoukko kuvaa vuoden viimeisen päivän tilannetta. Tiedot henkilön toiminnasta ja työpaikasta ovat vuoden viimeiseltä viikolta. Tilastossa on myös kertymätietoja koko vuodelta (esim. tulotiedot, työssäolo- ja työttömyyskuukaudet). Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 16 kuukautta ja loput tiedot noin 22 kuukautta viiteajankohdasta.

4.3. Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen koulutuksen jälkeen

Tilasto tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta on lopullinen ja ilmestyy vuosittain. Tiedot ilmestyvät ennakkolisina runsas vuosi viiteajankohdan jälkeen ja lopullisina vajaa kaksi vuotta viiteajankohdan jälkeen. Tiedot kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta julkaistaan noin kolme kuukautta tutkinnon suorittaneiden lopullisten tietojen julkistamisen jälkeen.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Kulttuurivoimaa koskevia tietoja tuotetaan vuosittain. Työvoimatutkimuksen estimaatin suhteellinen keskivirhe on noin 4 prosenttiin. Yksityiskohtaista ammatteja koskevaa tietoa saadaan työssäkäyntitilastosta, jonka henkilöperusjoukko kuvaa koko väestön vuoden viimeisen päivän tilannetta rekisteritietojen pohjalta.

Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden sijoittumista koskevia tietoja julkaistaan Tilastokeskuksen Internet-sivuilla.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

6.1. Työvoimatutkimus

Kuukausittainen työvoimatutkimus, aluksi nimellä työvoimatiedustelu, on ollut käynnissä vuodesta 1959 alkaen. Tänä aikana sen tietosisältöä, tiedonkeruutapoja ja menetelmiä on kehitetty useaan otteeseen. Keskeisimmistä tiedoista on vertailukelpoinen aikasarja vuodesta 1989 asti.

Alkuun tietosisällöltään melko suppean tutkimuksen tiedot kerättiin postikyselynä. Kuukausitiedustelun tiedonkeruu muutettiin vuonna 1983 postikyselystä puhelinhaastatteluksi, minkä ansiosta vastauskato pieneni noin 30 prosentista 4 prosenttiin.

Suomen liityttyä Euroopan unioniin työvoimatutkimus harmonisoitiin Euroopan unionin yhteiseen työvoimatutkimukseen. Aluksi vuosina 1995–1998 EU-työvoimatutkimuksen tiedot kerättiin erillisenä haastattelututkimuksena keväisin maaliskuu–toukokuussa. Kuukausitutkimus uudistettiin asteittain vastaamaan EU-työvoimatutkimusta. Vuonna 1997 kuukausitutkimuksen sisältö laajentui, tiedonkeruu muuttui tietokoneavusteiseksi puhelinhaastatteluksi (CATI) sekä käsitteet ja määritelmät yhdenmukaistettiin vastaamaan entistä paremmin Euroopan unionin ja YK:n työjärjestön ILO:n ohjeita ja suosituksia. Työttömän määritelmää tarkistettiin vielä toukokuussa 1998 ja julkaistut aikasarjat korjattiin vuodesta 1989 alkaen taannehtivasti uudistettujen määritelmien mukaisiksi.

Huhtikuussa 1999 työvoimatutkimuksen tietosisältö laajeni edelleen, kun kuukausitutkimus ja EU-työvoimatutkimus yhdistyivät yhdeksi jatkuvaksi työvoimatutkimukseksi. Vuoden 2000 alusta siirryttiin jatkuvaan tutkimusviikkoon, kun aiemmin kunkin kuukauden tiedot kerättiin yhdeltä tutkimusviikolta. Jatkuvaan tutkimusviikkoon siirtyminen vaikutti työpäivä- ja työtuntitietoihin, minkä vuoksi ne eivät ole vuodesta 2000 eteenpäin täysin vertailukelpoisia aiempiin tietoihin. Vuodesta 2003 alkaen tutkimuksen tietosisältö laajeni osaotokselta kerättävällä kotitalousosalla. Vuonna 2008 otettiin käyttöön uusi tiedonkeruulomake: tutkimuksen tietosisältö muuttui hieman ja osa tiedoista siirryttiin keräämään osaotokselta, jolta kerättyjä tietoja käytetään vain vuositietoina.

6.2. Työssäkäyntitilasto

Tilastossa käytetyt luokitukset ovat muuttuneet vuosien mittaan. Luokitusmuutokset vaikuttavat aikaisempien vuosien vertailtavuuteen, sillä täydellisiä avaimia ei kaikkien luokitusten välille voi rakentaa.

Vuodesta 2005 työeläkevakuutuksen piiriin kuuluvat 18-68 -vuotiaat, kun aiemmin työeläkevakuuttamisvelvollisuus on alkanut jo 14-vuoden iästä lähtien. Tämä näkyy työssäkäyntitilastossa vuodesta 2005 alkaen nuorten työllisyyden vähenemisenä ja opiskelijoiden määrän kasvuna. Alaikäisten työssäkäyntiä ei pystytä rekisteritietojen perusteella luotettavasti tilastoimaan.

Apurahansaaajat vakuutetaan vuoden 2009 alusta lähtien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisen lakisääteisen työeläketurvan piiriin, jolloin nämä määritellään yrittäjiksi.

7. Tietojen yhtenäisyys

Työssäkäyntitilaston ja työvoimatutkimuksen tiedot poikkeavat menetelmistä, määritelmistä, keruutavasta ja työllisten päättelystä johtuen jonkin verran toisistaan.

Tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta laaditut tilastot perustuvat samoihin tietolähteisiin ja ne on laadittu samoja periaatteita noudattaen kuin Tilastokeskuksen koulutussektoreittain laaditut tilastot. Näitä tilastoja voidaan hyvin käyttää rinnan, kunhan otetaan huomioon tilastojen erityispiirteet.

Lähde: Tilastokeskus, Koulutustilastot

Lisätietoja

Kaisa Weckström 029 551 2348
Vastaava osastopäällikkö:
Hannele Orjala

kulttuuri.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Kulttuuritilasto 2020, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute